

ČESKÉ VĚŘE DEZINFORMACÍ VOLBY

České prezidentské volby v online prostoru (1. kolo)

**Autorky: Natália Tkáčová, Kristína Šefčíková,
Prague Security Studies Institute**

Leden 2023

Prague Security
Studies Institute

Obsah

Představení	1
Celkový přehled voleb	1
Hlavní témata	3
Narativy a sentimenty o kandidátech	
mezi politickými subjekty (stranami a jejich lídry)	4
v mainstreamových médiích	4
Weby známé šířením dezinformací	5
Řetězové e-maily	7
Přístup kandidátů k dezinformacím	8
Závěr a doporučení	9

Představení

Prague Security Studies Institute (PSSI) v rámci projektu „České volby v éře dezinformací: Prezidentské volby 2023“ monitoroval veřejnou online debatu o prezidentských volbách a jednotlivých kandidátech od října 2022 do prvního kola voleb, které se konalo 13. a 14. ledna 2023. Konkrétně jsme analyzovali komunikaci samotných kandidátů na jejich Facebookových profilech a jak se k nim vyjadřovaly jiné politické strany a jejich lídři, a to na základě 100 příspěvků s největším počtem interakcí.¹ Tuto

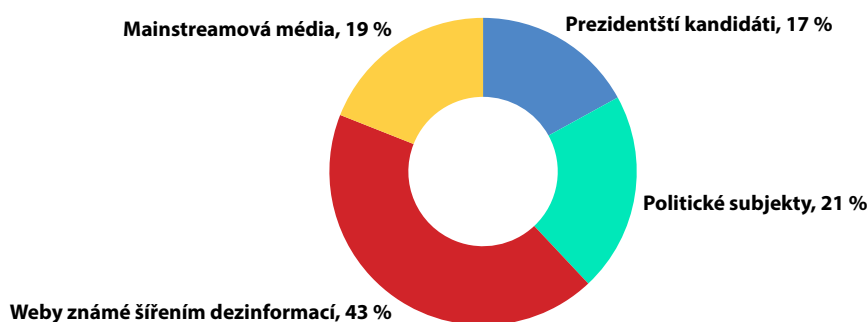
analýzu doplňoval monitoring debaty o kandidátech na webech známých šířením dezinformací. Celkem jsme sledovali jedenáct webů: Parlamentní listy, CZ24 News, AC24, Protiproud, Aeronet, Tadesco, Pravý prostor, D-Fens, Zvědavec, Otevři svou mysl a Sputnik News.² Poslední sledovanou kategorií byla mainstreamová média³ s cílem odhalit pronikání manipulativních narativů z okrajových platform do politického mainstreamu.

Celkový přehled voleb

Během sledovaného období se jména prezidentských kandidátů vyskytla v celkem 1 853 textech, přičemž až 1 242 z nich se věnovalo přímo předvolební kampaň, což představuje 67 % všech textů. Tématu prezidentských voleb se nejvíce věnovaly weby známé šířením dezinformací, které publikovaly až 43 % obsahu přímo souvisejícího s volbami. Nejméně aktivním webem byly jednoznačně Parlamentní listy. Naopak nejméně se přímo k volbám paradoxně vyjadřovali prezidentští kandidáti.

To však může být vysvětleno tím, že monitoring probíhal již od října, kdy ještě nebyl znám finální seznam kandidátů. Ten byl [zveřejněn](#) 25. listopadu, kdy k prezidentské volbě připustilo Ministerstvo vnitra devět z 21 kandidátů. Nejvyšší správní soud 13. prosince [rozhodl](#) o účasti ve volbách také pro Karla Diviše a vyloučil Denisu Rohanovou. Těsně před prvním kolem voleb pak z kandidatury [odstoupil](#) Josef Středula.

Podíl sledovaných kategorií věnujícím se tématu voleb

Pokud jde o komunikaci samotných kandidátů na Facebooku, nejméně aktivním z nich, a zároveň s nejvyšším počtem interakcí, byl během celého sledovaného období jednoznačně Andrej Babiš, který na konci října

oficiálně [oznámil](#) svou kandidaturu. Z celkového počtu 400 příspěvků kandidátů s nejvyšším počtem interakcí tvořil podíl příspěvků Andreje Babiše až 66 %. Jeho příspěvky se v zásadě věnovaly dvěma věcem - předvolební

¹ Interakcemi se v tomto případě rozumí reakce, komentáře, sdílení.

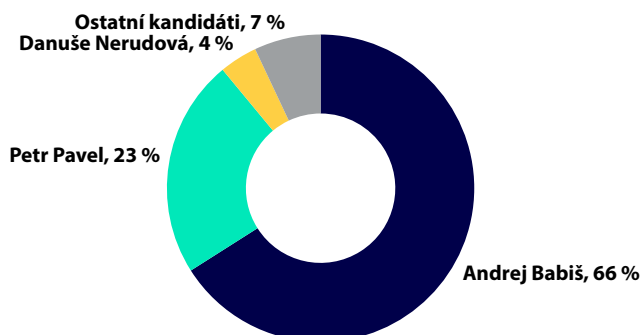
² Tyto weby byly vybrány na základě jejich návštěvnosti a podílu problematického obsahu, na kterém v expertní komunitě panuje všeobecná a dlouhodobá shoda (viz například seznam [konspiratori.sk](#) anebo [zpráva](#) think-tanku Evropské hodnoty).

³ Pomocí nástroje Pulsar Media Monitor bylo vybráno 100 článků ze zpravodajských webů s nejvyšší viditelností.

kampani, během které sdílel své soukromé fotky či videa svých podporovatelů, a ty příspěvky, ve kterých [kritizoval](#) současnou vládu nebo prezidentské [kandidáty](#) podporované vládou, kterými byli abecedně Pavel Fischer,

Danuše Nerudová a Petr Pavel. Druhým neaktivnějším kandidátem byl právě Petr Pavel s 23 % příspěvků s největším počtem interakcí. Ostatní kandidáti zůstávali ve Facebookovém prostoru převážně v pozadí.

Komunikace prezidentských kandidátů na Facebooku

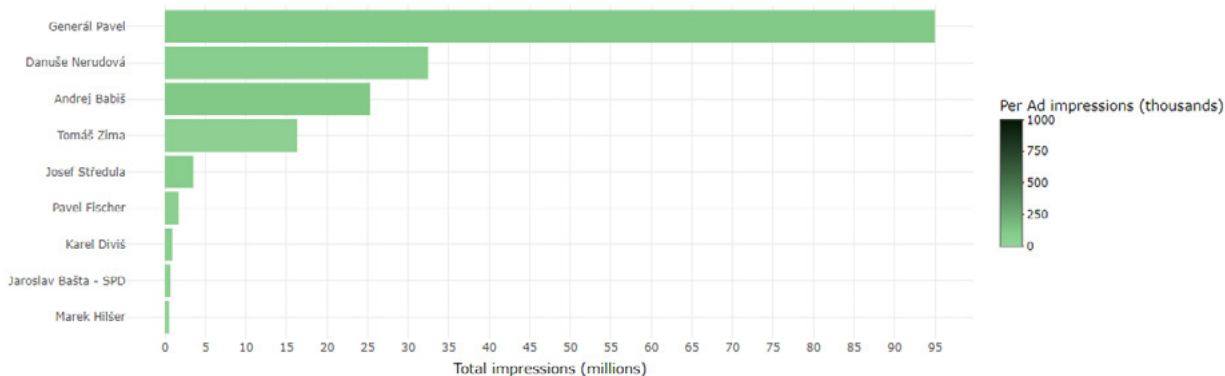
Na Facebooku kandidátů se podívala dále i organizace pro monitorování médií [MEMO.98](#), která zjistila, že Andrej Babiš vedl také v celkovém počtu interakcí, který v období od 9. října do 14. ledna dosáhl 3 702 016 interakcí, přičemž jeho soupeř v nadcházejícím druhém kole Petr Pavel jich měl téměř třikrát méně (1 292 535). S větším nárůstem je následovala Danuše Nerudová (494 122).

Pokud jde o facebookovou kampaň, podle zjištění výše uvedeného MEMO 98 nejvíce na online kampaň utratil Petr Pavel (1 741 963 Kč), za ním Andrej Babiš (1 414 948 Kč) a Danuše Nerudová (1 389 831 Kč). Na základě našeho monitoringu lze konstatovat, že investice do facebookové kampaně nebyly úměrné jejímu relativnímu dosahu.

Zajímavá jsou i [zjištění](#) Transparency International ve spolupráci s Asociací pro mezinárodní otázky (AMO),

kterí se zaměřili na dopad politických příspěvků v rámci prezidentské kampaně na Facebooku, a to na základě dat z META Knihovny reklam, jejichž shromažďování probíhá od 1. července 2022. Ještě na začátku prosince měly největší počet zobrazení placené příspěvky Karla Janečka, kandidáta zamítnutého Ministerstvem vnitra, který měl 47 milionů zobrazení svých reklam, k 24. lednu to byly příspěvky od Petra Pavla s celkovým zobrazením v počtu 94,98 milionů. Zajímavého výsledku dosáhl také profil Tomáše Březiny, jehož kandidaturu Ministerstvo vnitra rovněž nakonec zamítlo. Sice měl na začátku prosince „jen“ 20,74 milionů zobrazení svých celkových 43 promovaných postů, ale měl 482,3 tisíc zobrazení na každou reklamu v průměru, čímž zdaleka předstihl všechny konkurenty. Tomáš Březina za každou reklamu zaplatil průměrně 52 800 Kč, což je pětinašobně více, než kolik platili jeho konkurenti. Andreji Babišovi se přes mírně nižší počet celkových zobrazení podařilo dostat každou z jeho reklam k poměrně velkému počtu uživatelů.

Total ads impressions of presidential candidates since 01.07.2022

Údaje k 24. lednu - aktualizovaný graf s detailnějšími údaji najdete na [této stránce](#).

Hlavní témata

Jako velké téma voleb se původně rýsovala minulost prezidentských kandidátů, a to zejména Andreje Babiše a Petra Pavla, která online prostorem rezonovala zejména na začátku sledovaného období. Nejvíce se však rozebírala právě minulost Petra Pavla, když se v médiích objevila tvrzení od jeho spolužáka Pavla Beneše, podle něhož „*byl Pavel vůči komunistickému režimu velmi loajální a hájil jeho zájmy.*“ Toto téma rychle [proniklo](#) i na weby známé šířením dezinformací a objevilo se i mezi politickými subjekty, a to [zejména](#) u pravicových stran jako například Svoboda a přímá demokracie (SPD). Lídr této strany, Tomio Okamura, začal v rámci antikampaně [vyzdvihovat](#) minulost kandidáta SPD, Jaroslava Baštu. Ještě před oficiálním oznámením kandidatury se kritice minulosti Petra Pavla [věnoval](#) i Andrej Babiš, ale pak podle jeho slov „*zahájil aktivní kampaň, v které nekandiduje proti nikomu,*“ a tak v jeho příspěvcích už narativy o protikandidátech do prvního kola voleb nerezonovaly. Kritice minulosti se však [nevyhnul](#) ani samotný Andrej Babiš, a to zejména od členů vládní koalice. Oba zmiňovaní kandidáti se k jejich minulosti vyjádřili, ale toto téma už v dalších měsících v online prostoru výrazně nerezonovalo.

Ve sledovaných kategoriích dominovaly zejména protivládní narativy šířené Andrejem Babišem a pravicovými stranami, zejména lídrem SPD, Tomiem Okamurou. Andreje Babiše kritika vlády podle jeho slov vedla k jeho kandidatuře, když [oznámil](#), že „*to, jak česká vláda velmi málo pomáhá lidem v naší zemi, pro mě znamená, že se musím pokusit stát prezidentem.*“ Kritiku údajné nedostačné pomoci zároveň spojil s [kritizováním](#) finanční pomoci Ukrajině a [současnou](#) „*ekonomickou a sociální krizí, do které nás uvrhla vláda Petra Fialy.*“

Tomio Okamura ve většině svých příspěvků [vyzýval](#) k podpoře Jaroslava Bašty, a zároveň [zdůraznil](#), že „*nikdo jiný z kandidátů včetně Andreje Babiše odvolat Fialovu*

vládu nechce.“ Toto tvrzení Jaroslava Bašty a téma možnosti odvolání vlády prezidentem se objevilo i v médiích, přičemž mezi ústavními právníky panuje [shoda](#), že prezident ze své vůle vládu odvolat nemůže. Kritiku vlády Tomio Okamura také často [spojoval](#) se zdůrazňováním kandidátů podporovaných pětikoalicí.

Témata současných problémů jako jsou válka či krize nebyla příliš často v souvislosti s prezidentskými kandidáty zmiňována, ale ve své kampani je někdy využil Petr Pavel, který v rámci svého motta „*Vratme Česku řád a klid*“ [zdůrazňoval](#), že „*v době války na Ukrajině a ekonomické krize potřebujete prezidenta, který nebude zmatkovat.*“ K válce se těsně před prvním kolem [vyjádřil](#) i Andrej Babiš, který by dle jeho slov na Pražském hradě zorganizoval mírový summit.

Na webech známých šířením dezinformací se zároveň [objevilo](#) zpochybnění finálního seznamu kandidátů podle Ministerstva vnitra a odmítnutí některých alternativních kandidátů⁴ kvůli chybovosti v podpisech a také [téma](#) o údajném volebním podvodu, ve kterém jsou vlastenečtí kandidáti vyhozeni a zvítězí předem vybraný kandidát nebo kandidátka. Na této scéně nadále přetrvává skepticismus vůči demokratickým procesům a pocit diskriminace vlasteneckých představitelů.

Obvyklá polarizační témata, jako jsou migrace či členství Česka v Evropské unii, které se vyskytovaly v případě předchozích voleb, se v této prezidentské kampani velmi často nediskutovala. Začátkem prosince se však v předvolební debatě objevila [otázka](#) případného přijetí eura, na kterou měli kandidáti vyjádřit svůj názor. Na to ve svých příspěvcích na Facebooku reagoval Tomio Okamura, který kritizoval ty kandidáty, kteří k přijetí eura zastali kladnou pozici. Přijetí eura v českém prostoru nadále zůstává citlivou otázkou.

4 Web Právý prostor mezi alternativní kandidáty řadí například Karla Janečka, Tomáše Březinu a Karla Divíše.

Narativy a sentimenty o kandidátech mezi politickými subjekty (stranami a jejich lídry)

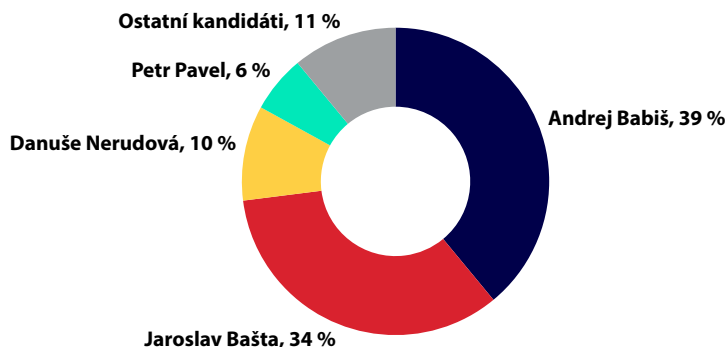
Andrej Babiš dominoval v počtu zmínek i mezi politickými subjekty. Za celé sledované období se objevil v 39 % příspěvků od politických subjektů, přičemž v prvních dvou měsících nad ostatními kandidáty výrazně vedl. Nedaleko za ním s 34 % zmínek byl Jaroslav Bašta, který naopak v příspěvcích politických subjektů dominoval těsněji před volbami. Autorem zmínek o Andreji Babišovi bylo ovšem z výrazně větší části hnutí ANO. Online debata se poněkud změnila během listopadu, kdy v počtu zmínek stále vedl Andrej Babiš. V tomto případě se však jednalo spíše o negativní zmínky v příspěvcích od členů vlády, a to například kvůli zmíněné komunistické minulosti kandidáta. Jedna z vládních stran, Občanská demokratická strana (ODS), rovněž [sdílela](#) analýzu, podle které Andrej Babiš napomáhá ruským a čínským zájmům v České republice.

Během dalších sledovaných měsíců v počtu příspěvků dominoval Tomio Okamura (lídr SPD), jehož příspěvky

tvořily až 45 % všech příspěvků za sledované období, přičemž patřily mezi ty s nejvyšším počtem interakcí. V prosinci až 73 % příspěvků pocházelo právě od Tomia Okamury. Právě díky popularitě jeho příspěvků se Jaroslav Bašta objevil až ve 34 % příspěvků za celé monitorované období, přičemž téměř všechny tyto zmínky v sobě nesly pozitivní sentiment a podporu kandidáta. Do počtu pozitivních zmínek přispěla svou [podporou](#) i neparlamentní Trikolora.

Ostatní kandidáti v počtu zmínek výrazně zaostávali. Danuši Nerudové se s celkovým počtem zmínek 10 % nejvíce pozornosti dostalo během prosince, přičemž všechny tyto zmínky byly negativní. Autorem výrazné většiny z nich byl Tomio Okamura, který kandidátku [kritizoval](#) zejména v souvislosti s její [kauzou](#) na Mendelově univerzitě.

Nejvíce zmiňovaní kandidáti u politických subjektů

Narativy a sentimenty o kandidátech v mainstreamových médiích

Zmínky o Andreji Babišovi dominovaly i v poslední ze sledovaných kategorií — v mainstreamových médiích, přičemž jeho jméno rezonovalo během celého monitorovaného období. Pokles zmínek nastal během prosince, ale přesto byl Andrej Babiš nejčastěji zmiňovaným kandidátem. V naprosté většině článků o něm mainstreamová média psala v neutrálních sentimentech nebo jej citovala. Případná [podpora](#) se mu dostala nejčastěji ze strany členů hnutí ANO, zejména od Aleny Schillerové. Negativně se o tomto kandidátovi psalo především

během listopadu, kdy do médií pronikl i [názor](#) expertů, že Andrej Babiš polarizuje společnost.

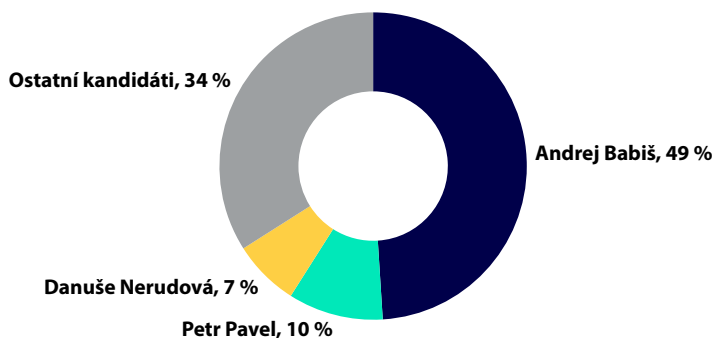
Zpočátku se v některých článcích negativně psalo i o Petru Pavlovi, když se do médií dostalo [tvrzení](#) od jeho bývalého spolužáka, že Pavel o sobě nemluví pravdu. V následujících měsících po ústupu tématu minulosti kandidátů se však o Petru Pavlovi psalo spíše neutrálně nebo média sdílela jeho [názory](#), včetně toho, že Andrej Babiš je podle něj hrozba. V této souvislosti se psalo

zejména o tom, zda by Petr Pavel případně podpořil Danuši Nerudovou.

Tato kandidátka s celkovým podílem 7% zmínek měla spíše negativní zmínky, a to za již zmiňovanou [kauzu](#) s diplomy během jejího vedení Mendelovy univerzity.

V neutrálních sentimentech o této kandidátce mainstreamová média psala zejména v souvislosti s [odstoupením](#) Josefa Středuly a jeho podporou právě Danuše Nerudové, případně [podporou](#), kterou si vysloužila od studentů.

Nejčastěji zmiňovaní kandidáti v mainstreamových médiích

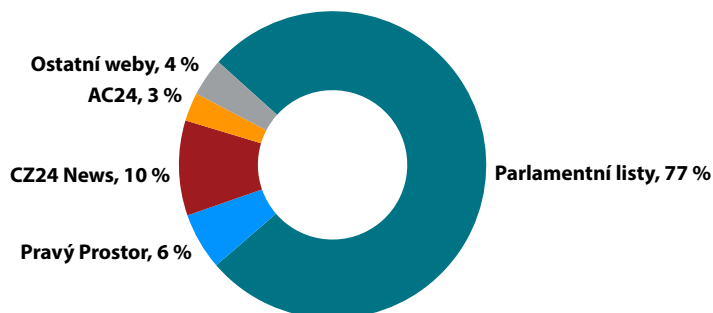

Weby známé šířením dezinformací

Z webů známých šířením dezinformací byly aktivní především Parlamentní listy s 77 % všech analyzovaných článků o prezidentských kandidátech. Dané médium dosud tvoří základní kámen [šedého mediálního ekosystému](#). Tento web dává prostor k vyjádření všem částem politického spektra, včetně extremistů. Dával také prostor na rozhovory s kandidáty, které do mainstreamových médií výrazně nepronikali. Příkladem je např. Jaroslav Bašta, který si [stěžoval](#), „že se mu v médiích

nedostává dostatek prostoru a musí bojovat s mediální bariérou.“ Manipulativní narativy se často objevovaly i na webu CZ24 News, který však část svého obsahu přebíral právě z webu Parlamentní listy a celkově funguje jako agregátor obsahu z jiných platform. Poměrně aktivní byla i pravicová platforma Pravý prostor. Právě na těchto dvou webech se objevilo zmíněné podezření o schválených kandidátech od Ministerstva vnitra.

Nejaktivnější weby známé šířením dezinformací

I na webech známých šířením dezinformací byl nejčastěji předmětem debat Andrej Babiš. V počtu zmínek dominoval téměř během celého sledovaného období,

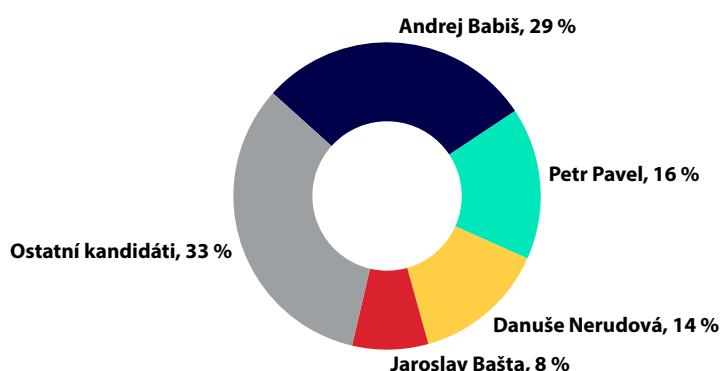
s výjimkou prosince, kdy byla nejčastěji zmiňována Danuše Nerudová. Sentimenty o Andreji Babišovi byly víceméně rovnoměrné. Opačný případ byla Danuše

Nerudová, u které dominovaly převážně negativně laděné sentimenty. Předmětem [kritiky](#) byla opětovně především kauza ohledně diplomů na Mendelově univerzitě.

Nejen k Danuši Nerudové, ale i k Petru Pavlovi se na těchto webech často vyjádřila nacionalisticky a euroskepticky vystupující moderátorka a bývalá politička Jana Bobošíková, která odstoupila od vlastní prezidentské kandidatury. Petra Pavla [obvinila](#) například z jeho údajného napojení na USA. Negativní sentimenty o Petru Pavlovi dominovaly během celého monitorovaného období.

Na webech známých šířením dezinformací se rozšířila i podpora Jaroslavu Baštovi, a to zejména na webech Parlamentní listy a Protiproud. Ty [informovaly](#) o sjednocení českých vlastenců, protože „*pro vlastenecké voliče, kteří odmítají pokračování vlády národní zrádce, v podstatě není jiná volba než Jaroslav Bašta.*“ Zajímavý nesoulad názorů jsme však mohli pozorovat na webu Pravý prostor. Zatímco jeden autor na tomto webu [psal](#) o Jaroslavu Baštovi jako o „*jediném skutečném vlasteneckém kandidátovi*“, jiný jej [zařadil](#) mezi „*Kandidáty národní fronty*“, mezi které řadí „*všechno to prohnilé a páchnoucí na naší politické scéně*“, a to včetně Andreje Babiše, Danuše Nerudové a Petra Pavla.

Nejvíce zmiňovaní kandidáti na webech známých šířením dezinformací

Šířitelé dezinformací se dlouhodobě nejvíce [zaměřovali](#) na Petra Pavla. Jeho jméno se v dezinformačním obsahu začalo objevovat už před mnoha měsíci, v době, kdy se začalo mluvit o jeho kandidatuře. Dezinformátoři se ho snažili vykreslit jako agenta Spojených států amerických, „*hezkou tvářičku*“, která je nebezpečná kvůli své vojenské minulosti, protože zatáhne Čechy do války, nebo jako převlékače kabátů. Z [analýzy](#) skupiny Čeští elfové vyplývá, že Petr Pavel spolu s Danuší Nerudovou byli celkově hlavními cíli dezinformačních kampaní, hlavně po tom, když začali v průzkumech dosahovat na Andreje Babiše.

Těsně před prvním kolem voleb se online prostorem začala šířit i [dezinformace](#) o případné mobilizaci v případě zvolení určitých kandidátů. „*Pokud dojde ke zvolení následujících kandidátů, ti vyhlásí mobilizaci (prezidentská pravomoc) a vy půjdete na východní frontu do zákopu!*“ píše v příspěvku na sociálních sítích iniciativa Manifest, která vznikla v době pandemie koronaviru za účelem kritiky očkovaní a covidových opatření. Kandidáti, kteří podle autorů příspěvků „*veřejně deklarovali, že vyhlásí mobilizaci*“, jsou Danuše Nerudová, Petr Pavel, Marek Hilšer a Pavel Fischer. Jednalo se však o dezinformaci, nakolik prezidentova pravomoc v první řadě není vyhlásit mobilizaci na základě vlastního rozhodnutí.

Řetězové e-maily

Podobně jako při parlamentních volbách, ani prezidentské volby se nevyhnuly české dezinformační specialitě - řetězovým e-mailům. Podle zjištění našeho projektového partnera HlídacíPes.org byl před volbou prezidenta pro autory manipulativních „řetězáků“ hlavním terčem opětovně Petr Pavel. „Zvolte generála Petra Pavla a pak už i Amerika nás má totálně v hrsti. Prosím, šířit co nejvíce,

je to další protičeské svinstvo, směřující k americké vojenské základně v Česku,“ píše se v jedné z řetězových zpráv kolujících před prezidentskými volbami českým internetem, respektive e-mailem. V příloze zpráva obsahuje Pavlovu fotografii s komiksovou bublinou, kterou můžete vidět níže. Kontrastuje to s tím, jak vysokou podporu má v podobných e-mailech premiér Andrej Babiš.

Zdroj: [Twitter](#)

Řetězovým e-mailům se nevyhnula ani Danuše Nerudová, o které se například šířila zpráva od údajné nejmenované bývalé spolužačky z Brna: „Absolutně bezskrupulentní kariéristka, která se ve čtyřicítce stala nejmladší rektorkou v Česku. Nechápu, jak se Nerudová mohla

stát profesorkou,“ stojí v e-mailu. V případě Nerudové se řetězovými e-maily šířila především i její fotografie s kontroverzním starostou pražských Řeporyjí Pavlem Novotným. Snímek je doplněn falešným citátem:

Zdroj: [HlídacíPes.org](#)

Rozpolcenost naopak panovala na dezinformační scéně kolem bývalého premiéra Andreje Babiše. Býval kritizován například kvůli postupu vlády během pandemie COVID-19, některé řetězové e-maily se ho ale naopak zastávaly. Část dezinformační scény ho podporovala jednoduše proto, že je pro ně menším zlem, i když se na webech známých šířením dezinformací našly i články, ve kterých byl kritizován. Ve většině řetězových e-mailů však Andrej Babiš figuroval jako kladný politický aktér.

Podle [zjištění](#) Hlídacího psa se řetězovými e-maily před prezidentskými volbami šířilo také tvrzení, že se česká

vláda v čele s ODS chystá zrušit přímou volbu prezidenta. „*Pan Petr Fiala, předseda ODS, přišel s myšlenkou, že je nutné zrušit přímou volbu,*“ píše autor zprávy s tím, že při 108 hlasech v parlamentu to vláda dělá se záměrem vládnout neomezeně. E-mail zachytil monitoring řetězových zpráv iniciativy Čeští elfové. Ve skutečnosti vládní diskuze o zrušení přímé volby nejsou vůbec aktuální a nikdy se ani neprojednaly uvnitř současné koalice. Přímá volba prezidenta byla předmětem kritiky i na webu [CZ24.News](#), podle kterého je „*přímá volba stále větší šaškárnou, které se už bohužel nikdy nezbavíme.*“

Přístup kandidátů k dezinformacím

V rámci našeho výzkumu jsme se podívali i na to, zda se sami kandidáti věnovali problému dezinformací, nebo zda ve své komunikaci využívali strategie a nástroje jejich potírání. Mezi takové strategie patří například prebunking a debunking. Prebunking znamená dopředu upozorňovat lidi na skutečnost, že se mohou stát terčem informační manipulace, pomoci jim rozpoznávat takové případy a čelit jim. Naopak debunking je reakce na již stávající informační manipulaci, její odhalení a vysvětlení skutečnosti. Prebunking má potenciál dlouhodobějšího dopadu v tom, že lidem poskytuje nástroje pro samostatné čelení dezinformacím, zatímco debunking může přijít ve chvíli, kdy už byla „škoda“ napáchána.

Prebunkingovou taktiku zvolily týmy Danuše Nerudové a Petra Pavla, když samy zveřejnily manipulativní zprávy namířené proti nim. Danuše Nerudová ve svých „[10. důvodech, proč \(ne\)volit Danuši Nerudovou,](#)“ reagovala především na narativy šířené o ní v řetězových e-mailech, jako například, že prý vystudovala Aspen Institute, že její manžel je Babišův právník, že chce povinné očkování nebo zavedení školného a poplatků ve zdravotnictví.

Na podobnou vlnu naskočil i Petr Pavel a už v říjnu se ve své [komunikaci](#) na Facebooku věnoval tvrzením o jeho minulosti. V prosinci pak zveřejnil seznam pomluv, které v kampani očekává — mezi nimi i to, že údajně spolupracoval s StB nebo ruskými tajnými službami, nebo že bil svou první manželku. K objasňování své minulosti [využil](#) také svůj web, kde již v roce 2020 zveřejnil dokumenty o své činnosti za minulého režimu. Před oznámením kandidatury 6. září 2022 na web zařadil i dokumenty, které Archiv bezpečnostních složek zpřístupnil až v pozdější době. Veřejně se vyjadřoval také ke svému členství v KSČ. U ostatních kandidátů nebyla zaznamenána podobná koordinovaná aktivita.

Je ale obtížné vysledovat dopad využití těchto strategií na rozhodování voličů, tak jako je obtížné kvantifikovat i dopad samotných dezinformací. [Sociologické výzkumy](#) navíc ukázaly, že jsou to spíše apriorní postoje ke kandidátům (například zklamání), které ovlivňují, jakým manipulacím věříme, než naopak.

Závěr a doporučení

V rámci našeho monitoringu jsme nezachytili jasné koordinovanou dezinformační kampaň, ať už domácími nebo zahraničními aktéry. Patrné byly hlavně pokusy očerňovat kandidáty na základě častého zveličování a manipulace jejich minulosti. Pozitivním vývojem byla ve srovnání s předchozími volbami větší aktivita médií v oblasti takzvaného ověřování informací v reálném čase, čili rychlého vyvrácení šířících se nepravdivých informací, což má podstatnější dopad hlavně v případě mainstreamových médií s velkou návštěvností. Určitý pozitivní vývoj bylo vidět i ve větším využití strategií prebunkingu a debunkingu⁵ ze strany určitých kandidátů, i když otázkou zůstává reálný dopad takových aktivit. Stále ale byly přítomny pokusy o zpochybnování demokratického procesu voleb ve spojení se schvalováním kandidátů Ministerstvem vnitra a rámování voleb antisystémovými aktéry jako souboje národovců a globalistů, tedy „sluhů“ externích aktérů, které bylo vidět i při [parlamentních volbách](#) v roce 2021, tehdy ve větší míře. Také bylo patrné nižší povědomí české společnosti o pravomocích prezidenta, což bylo využito v manipulačních tvrzeních o tom, zda příští prezident odvolá vládu nebo vyhlásí mobilizaci.

Potvrdilo se také dlouhodobější [pozorování](#), že narativy šířené okrajovými platformami ve větší míře nepronikají do mainstreamu. Problémem však je, když je ve své komunikaci nebo kampani využívají političtí aktéři, čímž je postupně přetahují do politického mainstreamu a získávají na nich politické body. To platilo v případě protivládních narativů nebo právě témat zapojení do války na Ukrajině. V tomto směru nejvíce sloužil Facebook, který je stále nejpoužívanější sociální sítí v České republice a zároveň i nevyužívanější šířiteli dezinformací.

Na základě našich zjištění jsme vypracovali následující doporučení:

- Na úrovni státních institucí jsme nezaznamenali, že by se problému dezinformací v konkrétním kontextu voleb věnovala nějaká stávající strategie nebo zákon. Komplexnímu potírání tohoto problému by pomohl určitý legislativní základ. Aktéři, kteří dlouhodobě a systematicky šíří dezinformace ve spojení s volbami, by měli být stíhatelní. Momentálně určitý prostor poskytuje možnost trestního stíhání za šíření

poplašné zprávy, což však pokrývá jen malou část problému.

- Naš monitoring potvrdil aktivitu webů známých dlouhodobým šířením dezinformací i u voleb. Je důležité zajistit, aby podobné platformy nemohly profitovat ze šíření dezinformací, poplašných zpráv nebo nenávistných projevů. Jednou z cest je bránit jejich příjmům z reklamy, čemuž by se částečně měl věnovat připravovaný [vládní plán](#) boje proti dezinformacím. Tento plán se dotýká příjmů z reklam zadávaných státními institucemi, ale demonetizační snahy by se měly rozšířit i na další subjekty.
- Aktuální volby ukázaly, že je nutné pracovat na vzdělávání obyvatelstva ohledně pravomocí prezidenta (a také dalších ústavních činitelů), a předejít tak budoucímu zneužití nedostatečné informovanosti v politických kampaních i v dezinformačním obsahu. Tato snaha musí jednoznačně zahrnout i budoucí voliče na základních a středních školách. Pro oprávněné voliče by informační kampaň mohla probíhat i kombinací klipů ve veřejné televizi, rádiu, hromadné dopravě a pomocí plakátů na veřejných místech.
- Celospolečenský přístup posilování spolupráce mezi státem, občanskou společností, ale i samotnými sociálními sítěmi je důležitou dlouhodobou strategií jak čelit dezinformacím. Je důležité podporovat efektivní dělbu práce co se týče monitoringu, analýzy, prebunkingu, identifikování šířitelů dezinformací, jejich stíhání či debunkingu (který by ale neměl mít přednost před více proaktivními přístupy).

Pro podrobnější ověření informace o prezidentských volbách a kandidátech sledujte naše fact-checkující partnery [Demagog.cz](#) a [HlídacíPes.org](#).

5 Vysvětleno v předchozí kapitole.

Text vznikl ve spolupráci s European Media Information Fund (EMIF) a jejich partnery Calouste Gulbenkian Foundation a European University Institute. Výhradní odpovědnost za jakýkoliv obsah podporovaný EMIF náleží autorce a nemusí nutně odrážet pozice EMIF a jejich partnerů, Calouste Gulbenkian Foundation a European University Institute.

European | **MEDIA AND
INFORMATION** | Fund

Managed by
Calouste Gulbenkian Foundation

Sběr dat ze zpravodajských webů byl proveden pomocí nástroje Pulsar Media Monitor poskytnutým International Republican Institute's Beacon Project.

